

ну атмосферу. Щоб залучити хлопчика до активної участі в рухових вправах, я використовував мультимедійні технології. Аби привернути його увагу, я використовував інтерактивні відеоролики з його улюбленими мультяшними персонажами. Наприклад, показував відео, де персонажі здійснюють різні рухові дії, і запрошував його наслідувати їх. Борис проявляв зацікавленість і активно залучався до виконання рухів, які бачив у відео. Це сприяло його більш активній участі та відчуттю задоволення від занять.

Потім я спробував налагодити зв'язок через предмети, які йому цікаві (ігри на розвиток довіри). Перша гра "Підкрадися до іграшки". Розташуємо його улюблені іграшки в кімнаті та попросимо його підкрадатися до них, коли він буде готовий. Наступна "Знайди приховане". Приховаємо іграшку та попросимо його знайти її, надаючи підказки та підтримку. Використовувались саме його іграшки, адже з незнайомими він гратися відмовлявся. Важливим додатковим методом стала музикотерапія. Використання музики та різних ритмічних мелодій стимулювало хлопчика до руху та мовлення, знижувало рівень стресу і рефлексивно викликало в нього коливальні рухи. Завершили заняття короткою грою з сенсорним м'ячем, де хлопчик, за командою, кидав його у вибраних ним напрямках. Під час заняття постійно говорив йому слова підтримки та хвалив за будь-яку спробу чи активність. Вже через 5-6 таких за-

нять Борис почувався комфортніше та впевненіше у собі, що дозволило включати більш ширший та складніший комплекс вправ.

Ці приклади демонструють, що різноманітні методи можуть бути дієвими для покращення різних аспектів фізичного, соціального та емоційного розвитку дітей з РАС. Їх застосування дало позитивні результати, збільшуючи активність та задоволення від занять. Потрібно враховувати саме індивідуальні потреби та можливості кожної дитини, реагувати на її реакції, а також створювати позитивне та підтримувальне середовище для максимально ефективного підбору та використання цих методів.

Використані джерела

1. Скрипник Т.В. «Феноменологія Аутизму». Київ. Фе-нікс. 2010. 373 с.
2. Стів Сільберман «Що приховує аутизм. Майбутнє нейрорізноманіття». Київ. Наш Формат. 2021. 512 с.
3. Мері Линч Барбера «Дитячий аутизм та вербально-поведінковий підхід». Київ. Сварог. 2023. 268 с.
4. Аутизм. Центр громадського здоров'я МОЗ України: вебсайт. URL: <http://surl.li/sefvi> (дата звернення: 06.02.2024).



Наталія ЛОСОВСЬКА,
директор комунальної установи
«Інклюзивно-ресурсний центр» Білогірської селищної ради

Підтримка батьків, які виховують дитину з ООП, як одна з умов здійснення успішної інклюзії

Сім'я – це джерело формування моральної культури дитини, її соціальних установок. У процесі виховання батьки повинні вирішувати завдання, що сприяють оптимізації процесу сімейного виховання, установлення тісної співпраці інклюзивно-ресурсного центру й сім'ї. Батьки повинні навчитися ставитися до дитини, як до рівноправної вільної особистості. Розуміти, що неприпустимо порівнювати її з іншими дітьми, а лише з власними успіхами, бачити і помічати сильні й слабкі сторони дитини й враховувати їх у вирішенні завдань виховання.

У концепції сімейного і родинного виховання наголошується на тому, що сучасна сім'я має стати головною ланкою у вихованні дитини, забезпечити її належні матеріальні та педагогічні умови для фізичного, психологічного розвитку. Останні роки, зважаючи на впровадження інклюзивного навчання, що передбачає залучення батьків як активних учасників освітнього процесу, в теорії та практиці педагогічної науки виникла необхідність активного вивчен-

ня сім'ї, яка виховує дитину з ООП. В сім'ї діти не лише наслідують близьких, а й орієнтуються на їхній соціальні та моральні установки. Тому психологічна зрілість батьків, їхні ідеали, досвід соціального спілкування найчастіше мають вирішальне значення в розвитку дитини. Сім'я – це мікросоціум, в якому формуються моральні якості дитини, її ставлення до людей, уявлення про характер міжособистісних взаємин. Інклюзивна освіта сьогодні є одним із пріоритетів державної освітньої політики України.

Упродовж останніх років питання впровадження та розвитку інклюзивної освіти в Україні набуло неабиякої активності. Завдяки цьому удосконалюється законодавство, що забезпечує впровадження інклюзивної освіти, збільшується мережа освітніх установ та, відповідно, зростає кількість дітей з особливими освітніми потребами.

У Законі України «Про освіту» визначені основні засади державної політики педагогів у сфері освіти та принципи освітньої діяльності, які передбачають: людиноцентризм,

забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якою ознакою (у т.ч. інвалідністю); розвиток інклюзивного освітнього середовища (у т.ч. в закладах освіти найбільше доступних та наближених до місця проживання осіб з ООП), індивідуалізацію (здійснення особистісно орієнтованого підходу), забезпечення універсального дизайну та розумового пристосування; свободу у виборі видів, форм і темпу здобуття тощо.

Для успішної реалізації інклюзивного навчання в освітніх установах необхідна ефективна співпраця педагогів, фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсного центру та батьків дітей з ООП.

Одним з основних принципів діяльності освітніх установ є партнерська взаємодія з батьками, педагогами та органами виконавчої влади. Саме в реалізації цього завдання допомагає впровадження інклюзивного навчання, де застосовується командний підхід. Він передбачає активне залучення батьків дитини до освітнього процесу, розуміння індивідуальних особливостей її розвитку та потреб, а також підтримка у визначенні мети індивідуальної освітньої траєкторії. Завдання такої взаємодії спрямовані на формування у батьків психолого-педагогічних знань та практичних навичок щодо підготовки дітей до входження в соціум, кращого розуміння освітніх потреб власної дитини, отримання консультативно-психологічної допомоги у формуванні позитивної мотивації розвитку і навчання особи та додаткової інформації про індивідуальні особливості розвитку особи, що сприяє ефективності досягнення освітніх цілей.

Значну увагу наш інклюзивно-ресурсний центр у роботі з батьками приділяє методичній допомозі в частині надання психолого-педагогічних послуг, які вони можуть додатково організувати для своїх дітей в освітніх установах. На базі ІРЦ організували Консультативний пункт «Відверта розмова». Розробили проєкт «Ефективна взаємодія інклюзивно-ресурсного центру і батьків (законних представників) осіб з ООП» (додаток). Його мета – цілеспрямована підготовка батьків до активної участі у процесі інклюзивного навчання, в наданні допомоги щодо адекватної оцінки можливостей дитини, корекції психологічного стану батьків та внутрішньосімейних відносин. Розкриття творчого підходу до навчання та виховання дитини – формування певних дефектологічних знань і вмінь, навчання батьків корекційним прийомам роботи з дитиною вдома. Забезпечуємо підвищення педагогічної культури з питань оволодіння вмінням виховувати та соціалізувати дитину з ООП. Також проводимо навчання за спеціальними корекційними та методичними прийомами, необхідними для проведення занять з дитиною в домашніх умовах.

Використовуємо різноманітні форми роботи: індивідуальне консультування, лекція-бесіда, просвіта у галузі корекційно-розвиткової діяльності, відвідування батьками корекційно-розвиткових занять, участь у проведенні комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи, спостереження за розвитком, самоаналіз, неформальні зустрічі, залучення до освітнього процесу, аналіз виконання завдань, тестування, бесіди з дитиною, оцінювання результату. Організуємо різноманітні свята, розваги за участю батьків. Оформляємо інформаційні стенди з оновленими рекомендаціями та інформацією, створюємо скриньку запитань від батьків. При цьому дотримуємося конфіденційності, а також і основних принципів: не надавати батькам інформацію, що не стосується їхніх дітей, захищати інформацію отриману від дітей та батьків, спільно вирішувати, хто, коли і як може інформувати інших людей про їхню дитину, якщо це необхідно.

Здебільшого до нас звертаються батьки з проблемами створення психологічного комфорту для членів сім'ї, з мовленнєвими порушеннями у дітей, проблемами інтелектуального розвитку, надання психологічної підтримки, формування системи позитивних ставлень всіх членів сім'ї до дитини з особливими освітніми потребами.

Отже, як показує практика, батьки дітей з ООП потребують допомоги практичного психолога, вчителя-логопеда, вчителя-дефектолога, вчителя-реабілітолога. Важливо, щоб батьки були активними учасниками команди психолого-педагогічного супроводу дітей, яка створюється в освітніх установах, де організоване інклюзивне навчання. Адже на цих засіданнях вони отримують чимало корисного про індивідуальні особливості дитини з ООП, про рівень виконання Індивідуальної програми її розвитку та за потреби Індивідуального навчального плану, про результати надання психолого-педагогічних послуг, про формування трудових навичок. Це дає можливість педагогу краще зрозуміти дитину, врахувати її бажання, інтереси, потреби, а головне ставлення до неї як до суб'єкта із власними потребами розвитку. Але для цього необхідно створити довірливі стосунки, як форму спілкування.

Отже, для того, щоб дитина з особливими освітніми потребами досягла певних результатів у навчанні, необхідна координація зусиль педагогів, батьків, фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсного центру. Виховання та розвиток кожної дитини відбувається за певних умов і під впливом інших осіб. Кожному, хто виховує дітей з особливими освітніми потребами, завжди треба пам'ятати слова великого вченого І.Павлова: "...ніщо не залишається непорушним, а все завжди може змінюватися на краще. Аби тільки були створені відповідні умови».

Додаток

Проєкт «Ефективна взаємодія ІРЦ і батьків (законних представників) осіб з ООП»

Передумови вибору проєкту:

Батьки повинні навчитися ставитися до дитини, як до рівноправної вільної особистості. Розуміти, що неприпустимо порівнювати її з іншими дітьми, а лише з власними успіхами та просування, бачити і помічати сильні та слабкі сторони дитини й враховувати їх у вирішенні завдань виховання. У концепції сімейного і родинного виховання наголошується, що

сучасна сім'я має стати головною ланкою у вихованні дитини, забезпечити її належні матеріальні та педагогічні умови для фізичного, психологічного розвитку. В останні роки, зважаючи на впровадження інклюзивного навчання, що передбачає залучення батьків, як активних учасників освітнього процесу, в теорії та практиці педагогічної науки виникла необхідність активного вивчення сім'ї, яка виховує дитину з ООП. Саме у

власність сім'ї дитина виносить у доросле життя перші уявлення про морально-людські цінності, норми поведінки, характер взаємин між людьми. В сім'ї діти не лише наслідують близьких, орієнтуються на їхній соціальні та моральні установки. Тому психологічна зрілість батьків, їхні ідеали, досвід соціального спілкування найчастіше мають вирішальне значення в розвитку дитини.

Проект спрямований на формування задоволеності батьків процесом розвитку дитини – показ досягнень у її розвитку, навіть мінімальних. Розкриття перед батьками творчого підходу до навчання та виховання дитини – формування певних дефектологічних знань і вмій, навчання батьків корекційним прийомом роботи з дитиною вдома. У ході проекту будуть апробовані нові й традиційні форми роботи з батьківською громадськістю.

Забезпечуватиметься підвищення педагогічної культури з питань оволодіння вмінням виховувати та соціалізувати дитину з ООП при активній участі сім'ї.

Мета проекту:

- забезпечення системного підходу в організації виховання осіб з ООП в умовах інклюзивно-ресурсного центру;
- ознайомлення з системою роботи з родинами дітей з ООП в умовах воєнного стану;
- профілактика емоційного вигорання батьків, знаходження ресурсних каналів для відновлення емоційного стану батьків;
- забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей в освітніх установах;
- формувати у батьків відповідальну батьківську позицію через проведення циклів тренінгових занять.

Основні завдання проекту:

- поновити ІРЦ методичними матеріалами, створити канал для батьків у YouTube, поповнювати сайт установи різними консультаціями з проблем виховання дітей;
- популяризувати досвід сімей, у яких виховуються діти з ООП;
- продовжити роботу Консультативного пункту для батьків «Відверта розмова»;
- оформити буклети для батьків «Моя дитина найкраща»;
- проводити Дні сім'ї в ІРЦ;
- організувати зустрічі батьків з профільними спеціалістами.

Характеристика проекту:

- за кінцевим результатом – практично-орієнтований;
- за кількістю учасників – колективний;
- за терміном реалізації – творчий, креативний.

База реалізації проекту:

- ІРЦ, сім'ї, де виховуються особи з ООП.

Термін реалізації проекту:

- початок – 01.01.2020;
- закінчення – 01.01.2025.

Ресурси:

- людські: фахівці (консультанти) ІРЦ, батьки, педагоги асистенти вчителів/вихователів;
- матеріально-технічні: матеріально-технічна база ІРЦ, до-

свіди роботи фахівців (консультантів) ІРЦ, асистентів учителів/вихователів, ноутбук, сайт, електронна пошта батьків, YouTube канал, сторінка Facebook, методичні матеріали, посібники, ігри, інтерактивний комплекс, проектор, чати створення закритих груп, мобільні застосунки на кшталт Viber анкетування;

– інформаційні: доступ до мережі Інтернет, електронна база методичних матеріалів.

Автори та координатор проекту:

– Лосовська Наталія Анатоліївна – директор ІРЦ, фахівці (консультанти) ІРЦ.

Прогнозований результат:

- усвідомлення власних емоцій, пов'язаних з народженням дитини;
- участь батьків у організації інклюзивного навчання;
- обізнаність щодо підготовки дитини з ООП до навчання в школі;
- випуск методичних рекомендацій, родинних колажів на тему: «Підтримай себе - підтримай дитину»;
- удосконалення організації педагогічної просвіти батьків дітей з ООП;
- активна співпраця ІРЦ і сім'ї;
- залучення до громадського життя громади;
- залучення батьків, фахівців (консультантів) ІРЦ для надання соціальних послуг відповідно до потреб кожної дитини.

Етапи реалізації проекту:

- визначення мети, цілей та завдань;
- впровадження педагогічного досвіду, інноваційних технологій у роботі з батьками;
- вивчення проблем щодо взаємодії ІРЦ з батьками дітей з ООП;
- використання ЗМІ з метою висвітлення даної проблеми (педагогічна преса, конкурси, консультації, сайт, соціальні мережі).

Інформаційні матеріали

- «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні».
- «Конвенція про права осіб з інвалідністю».
- «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні».

Конвенція про права дитини.

Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник. За загальною редакцією М.А. Порошенко та ін. – Київ, 2018. 252 с. Бенилова С.Ю. Особливі діти-особливе спілкування. Рекомендації для батьків М., 2000 М. Видавництво «ГНОМ:Д» 2001. 285 с.

Кочерга О. В. Психологія дітей з особливими освітніми потребами. Київ. Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2012. 128 с.

Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – К., 2010. – 363 с.

Романчук О. Неповносправна дитина в сім'ї та в суспільстві. Львів, 2008. 334 с.

10 правил комунікації з батьками дітей з особливими освітніми потребами.

но-методичний посібник/ Н.М. Компанець, І.В. Луценко -К.: 2017.- С.-66.

4. Скрипник О.В., Долинська Л.В. Загальна психологія: Підручник / О.В. Скрипник, Л.В. Долинська, З.В. Ограднійчук та інші.-К.: Либідь,2005.-464 с.

5. Сухарева Л.С. Піклуємось разом з батьками. Робота з батьками дошкільників/Л.С. Сухарева.-Харків: Основа, 2008.-128 с.

Використані джерела

1. Бастун Н.А. Служби раннього втручання в Україні: шлях до інтеграції.-К.:ІКЦ «Леста».2005.-184 с.
2. Гаврилук О.В. Особливі діти в закладі та соціальному середовищі: навчальний посібник/О.В. Гаврилук.- К. Подільський: Аксіома,2009-308 с.
3. Компанець Н.М., Луценко І.В. Моделювання індивідуального розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання ДНЗ: навчаль-